

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA OSOB VYKONÁVAJÍCÍ TREST
ODNĚTÍ SVOBODY VE VĚZNICÍCH ČR**

Autor práce: Natálie Háziová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Natálie Háziová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Píbram

Název bakalářské práce: Kriminalita osob vykonávající trest odnětí svobody ve věznicích ČR

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminality of Persons Serving a Prison Sentence in the Prisons of the Czech Republic

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulu): JUDr. Milan Kocík, MBA;
kocik5@seznam.cz

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): říjen, 2023

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce bude zjistit stav, strukturu a dynamiku kriminality vězňených osob na základě statistických dat vytvořených Vězeňskou službou České republiky, a tak konkrétně přiblížit problematiku kriminality osob ve výkonu trestu odnětí svobody v České republice.

Student: Natálie Háziová, DiS.	29.10.23 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA	29.10.23 datum	 podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	9.11.2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	15.11.2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	17.11.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Milanovi Kocíkovi, MBA, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HÁZIOVÁ, N. *Kriminalita osob vykonávající trest odnětí svobody ve věznicích ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. s. 57. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Klíčová slova: Výkon trestu odnětí svobody, kriminalita, vězení, odsouzený, pachatel

Zvolené téma bakalářské práce se zaměřuje na problematiku kriminality osob, které vykonávají trest odnětí svobody ve věznicích v České republice. Teoretická část vymezuje za použití odborné literatury a předpisů základní pojmy této problematiky, přičemž popisuje samotný výkon trestu odnětí svobody, členění věznic a vazeb v České republice, pachatele trestných činů a definuje význam slova kriminality a kriminologie. Tato práce dále detailněji popisuje sankce pro odsouzené osoby za spáchaný protiprávní čin ve věznicích ve výkonu trestu odnětí svobody.

Empirická část je zpracována na základě zpracování statistické analýzy dat a byla doplněna řízenými rozhovory s vybranými zaměstnanci Vězeňské služby. Data k vypracování statistické analýzy byla získána a nashromážděna z veřejně přístupných stránek Vězeňské služby České republiky.

ABSTRACT

HÁZIOVÁ, N. *Criminality of Persons Serving a Prison Sentence in the Prisons of the Czech Republic*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. pgs. 57. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA

Key words: Imprisonment, crime, prison, convict, offender

The chosen topic of the bachelor's thesis focuses on the issue of criminality of persons serving prison terms in prisons in the Czech Republic. Using professional literature and regulations, the theoretical part defines the basic concepts of this issue, while describing the execution of the prison sentence itself, the division of prisons and prisons in the Czech Republic, the perpetrators of crimes and defines the meaning of the word crime and criminology. This work also describes in more detail the sanctions for convicted persons for committing an illegal act in prisons while serving a prison sentence.

The empirical part is processed on the basis of statistical data analysis and was supplemented by guided interviews with selected employees of the Prison Service. The data for statistical analysis was obtained and collected from publicly accessible pages of the Prison Service of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Kriminalita.....	11
2.1 Etiologie a fenomenologie kriminality.....	11
2.2 Struktura a dynamika kriminality	12
2.3 Registrovaná a latentní kriminalita	12
2.4 Pachatel	13
2.5 Oběť	13
2.5.1 Viktimologie, viktimizace, viktimnost.....	14
3 Prevence kriminality.....	16
3.1 Sociální prevence kriminality	16
3.2 Situační prevence kriminality	17
3.3 Viktimologická prevence kriminality	17
4 Vymezení pojmu penologie a penitenciariistiky	18
4.1 Penologie.....	18
4.2 Penitenciární pedagogika	18
4.3 Penitenciární psychologie	19
4.4 Postpenitenciární péče.....	19
4.4.1 Nucená a dobrovolná postpenitenciární péče.....	20
4.5 Penitenciární péče	20
5 Výkon trestu odnětí svobody.....	21
5.1 Účel trestu	21
5.2 Nepodmíněný trest odnětí svobody.....	22
5.3 Podmíněný trest odnětí svobody	22
5.3.1 Podmíněný trest odnětí svobody s dohledem.....	23
5.4 Výjimečný trest.....	23
5.5 Alternativní trest	23
6 Vězeňská služba české republiky a její charakteristika.....	25
6.1 Historie vězeňství a trestu	25
6.2 Vězeňská služba	26
6.3 Vězeňská stráž.....	27
6.4 Justiční stráž	27

6.5	Správní služba	27
6.6	Organizace vězeňské služby	28
6.7	Personál věznic	28
7	Rozdělení věznic	30
7.1	Vazební věznice	30
7.2	Věznice s ostrahou	31
7.3	Věznice se zvýšenou ostrahou	31
8	Práva a povinnosti odsouzených	32
9	Trestná činnost odsouzených.....	33
9.1	Kázeňské tresty a přestupky.....	33
9.2	Zneužívání omamných a psychotropních látek ve věznici	34
9.3	Vzpoury.....	35
9.4	Násilí mezi odsouzenými	36
9.4.1	Násilí proti zaměstnanci VS ČR	37
10	Empirická část.....	38
10.1	Technika sběru dat	38
10.2	Výsledky statistické analýzy	39
10.3	Výsledky řízeného rozhovoru	47
	Závěr	51
	Seznam použitých zdrojů	52
	Seznam zkratk	53
	Seznam tabulek a grafů	54
	Seznam příloh	54
	Přílohy	55

Úvod

Kriminalita osob vykonávající trest odnětí svobody ve věznicích České republiky je doposud odborně téměř nezpracovanou problematikou, která svou samostatnou existencí podkopává a narušuje primární účel samotného trestu odnětí svobody. V současné době je kriminalita osob ve výkonu trestu odnětí svobody aktuálním a závažným problémem ve vězeňském prostředí. Tato problematika značně stěžuje resocializační proces odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Velká většina odsouzených může jejich dosavadní kriminální způsob života praktikovat i v samotné věznici, čímž může být odsouzenému udělen další nepodmíněný trest odnětí svobody nebo trest kázeňský. Téma bakalářské práce si autorka vybrala z důvodu zájmu o danou problematiku a samotným zájmem v budoucnu pracovat u Vězeňské služby České republiky.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a empirickou. V teoretické části jsou za pomoci odborné trestněprávní, penologické, kriminologické a kriminalistické literatury popsány a vysvětleny důležité pojmy související s kriminalitou ve věznicích České republiky. V první části jsou vysvětleny pojmy jako je například kriminalita, samotný výkon trestu odnětí svobody, pachatel, oběť a i samotná trestná činnost odsouzených, včetně možných kázeňských trestů, které se odsouzeným udělují za spáchanou trestnou činnost ve vězení.

Empirická část bakalářské práce je zpracována na základě statistických analýz a je doplněna o metodu řízených rozhovorů s vybranými odborníky Vězeňské služby České republiky. Tato část by měla být velkým přínosem pro společnost, která se zajímá o danou problematiku související s vězeňstvím v České republice. Práce si klade za cíl zjistit stav, strukturu a dynamiku kriminality odsouzených osob ve věznicích České republiky, a to hlavně na základě empirické části.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit stav, strukturu a dynamiku kriminality odsouzených osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích České republiky, a to za pomoci analýzy statistických dat doplněnou o metodu řízených rozhovorů se zaměstnanci Vězeňské služby České republiky.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou (praktickou). Teoretická část je rozdělena do devíti kapitol. Jednotlivé kapitoly jsou nedílnou součástí zvoleného tématu kriminality osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Teoretická část popisuje samotný výkon trestu odnětí svobody, rozdělení věznic v České republice a také charakterizuje Vězeňskou službu České republiky. V teoretické části jsou vysvětleny i pojmy kriminologie, penologie, kriminalita a v poslední kapitole je popsána i trestná činnost odsouzených a možné postihy za ni.

Empirická (praktická) část je zpracována na základě statistických analýz. Data ke zpracování praktické části byla získána z veřejně dostupných statistických ročenek Vězeňské služby České republiky. Empirická část byla doplněna metodou řízených rozhovorů se zaměstnanci Vězeňské služby České republiky.

2 Kriminalita

Součástí kriminologie jakožto vědního oboru je také popis kriminality, jako sociálně patologického jevu. Kriminalitou se rozumí zločinnost, jakožto sociálního jevu, jenž je úhrnem činů neschválených trestním právem. Na tuto oblast kriminality se podrobněji zaměřuje fenomenologie a etiologie kriminality.¹

Jestliže chceme popsat určitý stav kriminality v daném místě a daném čase, jedná se o rozsah kriminality. Pozoruje se nejen počet trestných činů, ale i činů jinak trestných, u nichž byla naplněná skutková podstata trestného činu, ale osoba, která se ho dopustila, není trestně odpovědná, například pro svůj věk. Rozsah kriminality se udává v absolutních číslech.²

Pro popis kriminality není ale rozsah dostačující, proto se využívá dalšího ukazatele, čímž je intenzita neboli úroveň kriminality. Tato úroveň kriminality zohledňuje demografické ukazatele, což je například velikost obyvatelstva, struktura obyvatelstva dle věku, pohlaví, vzdělání a podobně. Výpočet pro úroveň kriminality se udává dle počtu trestných činů, které se vydělí počtem obyvatel a tato hodnota se vynásobí 100, nebo 10 tisíci.³

2.1 Etiologie a fenomenologie kriminality

Etiologie je nauka o příčinách jednotlivých jevů a procesů. Tato nauka se tedy zabývá zkoumáním příčin vzniku kriminality, jejího nárůstu či poklesu, různých změn její struktury a dynamiky. Etiologie kriminality zkoumá kriminalitu jako hromadný jev, který je sice souborem jednotlivých trestných činů, ale není jejich prostým součtem.

Fenomenologický, jinak také nazývaný jako morfologický přístup, lze chápat jako popis kriminality a jejich jednotlivých druhů. Účelem fenomenologie je popis stavu, dynamiky a struktury kriminality na základě analýzy dat, které jsou získány především z kriminálních statistik, ale i z jiných zdrojů.

¹ HOLCR, Květoň, *Kriminologie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-8078-206-1, s.17-18.

² *Tamtéž*

³ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 31.

2.2 Struktura a dynamika kriminality

Struktura kriminality vyjadřuje rozdělení celkové kriminality a může být určována několika kritérii. Může se rozdělovat například dle jednotlivých paragrafů trestního zákoníku, podle osoby pachatele, osoby poškozené, podle kriminalistických kritérií a podobně. Možné jsou i podrobnější popisy struktury kriminality, a to například struktura násilné, organizované, struktura obětí mravnostní kriminality a jiné. Tento stupeň podrobnosti popisu struktury kriminality je vždy zvolen podle účelu jejího využití.⁴

Policie České republiky strukturu kriminality člení na obecnou a hospodářskou. Do obecné kriminality spadá například kriminalita násilná, mravnostní, majetková nebo i vojenské trestné činy.

Dynamika kriminality je ukazatel, který se zabývá vývojem trestné činnosti v pohybu a změně v průběhu určitého časového období. Dynamiku kriminality charakterizují dva parametry. Prvním parametrem je směr probíhajících změn, který může být vzestupný nebo sestupný. Jestliže ve sledovaném čase nedochází k poklesu ani nárůstu kriminality, jedná se o stagnaci v dynamice kriminality. Druhým parametrem je rychlost probíhajících změn kriminality. Tyto údaje o dynamice kriminality mají značný význam pro zpracování prognóz budoucího vývoje kriminality.⁵

2.3 Registrovaná a latentní kriminalita

Jako registrovanou kriminalitu označujeme kriminalitu, která je evidována oficiálními institucemi a orgány činné v trestním řízení. Tato kriminalita byla nahlášena, odhalena nebo nahlášena jinak. Registrovaná kriminalita lze označovat jako kriminalita zjevná. Registrovaná kriminalita tvoří pouze část skutečné kriminality. Rozdílem mezi skutečnou kriminalitou a kriminalitou registrovanou tvoří latentní kriminalita.

Latentní kriminalitu můžeme označovat také jako kriminalitu skrytou. Jedná se o druh kriminality, která není známá orgánům činným v trestním řízení. Zatímco

⁴ HOLCR, Květoň, *Kriminalogía*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-8078-206-1, s. 51.

⁵ HOLCR, Květoň, *Kriminalogía*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-8078-206-1, s. 52.

registrovaná kriminalita je evidována v různých statistikách, o latentní kriminalitě lze mít jen určitou představu.⁶

2.4 Pachatel

Pachatel je osoba, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty TČ, které jsou taxativně vyjmenovány v TZ č. 40/2009 Sb. Pachatelem TČ je dle TZ i osoba, která k provedení TČ užila jiné osoby, která není trestně odpovědná např. pro nedostatek věku nebo nepřičetnosti. Kriminologie chápe pod pojmem pachatele každou osobu, která se dopustila trestného činu, a to bez ohledu na to, zda je nebo není za tento skutek stíhána. Pachatelem může být každá přičetná fyzická osoba starší 15 ti let s rozumovou vyspělostí.⁷

2.5 Oběť

Obětí se rozumí osoba, na které byl spáchán trestný čin, který naplňuje znaky skutkové podstaty, jež jsou taxativně vyjmenovány v TZ č. 40/2009 Sb. Každá oběť spolu s trestným činem na nich spáchaných sebou nese několik proměnných, a proto nelze jednotně stanovit prototyp klasické oběti. Oběti lze rozdělit dle věku, pohlaví, rasy, čili dle jednotlivých rozlišných vlastností. Typologie oběti je však podnětem k dalším diskuzím a rozpracováním.⁸

Kriminolog Benjamin Mendelsohn přišel v roce 1956 s dělením obětí, které vycházelo z jejich podílu na trestném činu:

- a) úplně nevinná oběť (děti do 6-7 let věku, kdy osoba není schopná rozpoznat, že svým jednáním podněcuje pachatele k páčání TČ),
- b) oběť s minimálním podílem vinný (znásilněná žena v podniku nevalné pověsti),
- c) oběť se stejným podílem vinný (férová rvačka),
- d) oběť s větším podílem vinný (agresor se stane obětí TČ),
- e) oběť výlučně vinná (usmrčený pachatel v nutné obraně),
- f) předstírající oběť (pojistné podvody),

⁶ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 32-33.

⁷ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023.ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.

⁸ VELIKOVSKÁ, Martina, *Psychologie obětí trestných činů*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-247-4849-8, s. 27-28.

g) dobrovolná oběť (sebevražda).⁹

Újma způsobená oběti lze klasifikovat z několika hledisek. Může dojít k újmě na životě, na zdraví, na majetku, na cti, psychice aj. Nejdůležitějším hlediskem je napravitelnost dané újmy. Zatímco určení majetkové újmy nečiní velké potíže, jiné škody se zjišťují velmi složitě. Majetkové škody lze poměrně snadno odstranit, jiné újmy (např. újma na psychickém zdraví) lze odstranit velice těžko, nebo dokonce mohou narůstat.¹⁰

Z hlediska bezprostřednosti se rozlišuje újma primární, sekundární a terciální. Primární újma je způsobená v přímé souvislosti se spácháním TČ. Lze sem právě zařadit újmu majetkovou, újmu fyzickou (ublížení na zdraví), nebo újmu psychickou, která nastává ihned po činu. Újma sekundární je z větší části újma psychická, která nastává většinou 36 hodin po spáchání TČ. Tato újma nastává nejčastěji u násilných a mravnostních TČ. Terciální újma je dlouhodobá, často nevratná a spojená s nezvratnými následky.¹¹

2.5.1 Viktimologie, viktimizace, viktímnost

Viktimologie se skládá z latinského slova *logos* jako věda a *victima* jako oběť. Obecně lze říct, že viktimologie je věda zabývající se oběťmi trestných činů a je nezbytnou součástí kriminologie. Za oběť se ve viktimologické rovině považuje pouze osoba fyzická, nikoli kolektivní subjekty či právnické osoby. Předmětem viktimologie je šest skupin, kterou tvoří:

- a) osoba oběti (biologické, sociální a psychické vlastnosti),
- b) vztahy obětí a pachatelem,
- c) proces viktimizace, zejména role oběti v něm,
- d) role oběti v procesu odhalování,
- e) pomoc obětem trestného činu,

⁹ ČERNÝ, Martin. Systém prevence kriminality. [přednáška]. 2022. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií.

¹⁰ VELIKOVSKÁ, Martina, *Psychologie obětí trestných činů*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-247-4849-8, s. 27-28.

¹¹ GRÍVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 120.

f) ochrana občanů před viktimizací.¹²

Viktimizace je proces, v němž se potenciální oběť stává skutečnou obětí. Hlavní roli v tomto procesu sehrává pachatel. Viktimizaci obecně představuje soubor několika stresujících událostí, které bývají náhlé, nepředvídatelné a je velice těžké se s nimi rozumově vypořádat. Jednotlivé fáze viktimizace se rozdělují na primární, sekundární a terciální, a to podle toho, jakým způsobem je oběť schopná se vypořádat s následky trestného činu.¹³

Viktimnost představuje soubor předpokladů, jak se stát či nestát obětí TČ.

¹² GRIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 114.

¹³ VELIKOVSKÁ, Martina, *Psychologie obětí trestných činů*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-247-4849-8, s. 16.

3 Prevence kriminality

Prevence kriminality je jakákoli činnost společnosti a státu s cílem předcházet páchání TČ, či zamezit jejímu pokračování. Dílčím cílem prevence kriminality je minimalizovat sociálně patologické jevy a kriminogenní faktory.¹⁴

Slovo prevence, je také zároveň totožné se slovem profylaxe, čili synonymem. Jejich význam je totožný, avšak původ každého slova je odlišný. Prevence je původem z latinského jazyka a profylaxe původem z Řecka. Komplementárním pojmem k pojmu prevence kriminality je represe kriminality. Represe kriminality znamená potírání kriminality za pomoci násilných, ale současně zákonných prostředků.¹⁵

Prevence kriminality je soubor nejrůznějších prostředků mimotrestního charakteru k oslabení růstu kriminality nebo docílení jejího zmenšení. Obecněji řečeno jde o vytváření zábran proti páchání TČ. Preventivní aktivity proti páchání TČ rozdělujeme podle obsahového zaměření na prevenci sociální, situační a viktimologickou.¹⁶

3.1 Sociální prevence kriminality

Sociální prevence kriminality je zaměřená na kriminogenní faktory, na jejich identifikaci a neutralizaci. Opírá se o psychologické, pedagogické, sociologické, kriminologické a jiné poznatky, které poukazují na zjevné souvislosti mezi výskytem sociálně patologických jevů a kriminogenních faktorů. V tomto případě pak sociální prevence na základě zjištěných poznatků usiluje o to, aby jednotliví členové společnosti byli odkloněni od negativních směrů jejich života. Důležité působení tohoto druhu prevence je ochrana rozvoje jedince (výchovné působení na osobnost), vhodné rodinné zázemí (adekvátní podmínky pro rozvoj) a ideální sociální zázemí (škola, volnočasové aktivity).¹⁷

¹⁴ ČERNÝ, Martin. Systém prevence kriminality. [přednáška]. 2022. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií.

¹⁵ FIRŠTOVÁ, Jana, BRUNA, Eduard, ZÁMEK, David a kol., *Prevence kriminality v teorii a praxi*. Hodonín: Evropský ústav práva a soudního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-906601-4-4, s. 7-8.

¹⁶ *Tamtéž*

¹⁷ GRÍVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 143-143.

Konkrétními příklady sociální prevence je např. snížení míry nezaměstnanosti, povinná školní docházka, určení minimální mzdy nebo prohibice.¹⁸

3.2 Situační prevence kriminality

Situační prevence kriminality je orientovaná na samotný trestný čin. Řada kriminogenních situací vzniká ve spojitosti s určitými životními stereotypy a zvyklostmi obyvatel dané lokality, např. během pracovní doby, o víkendech či dovolených se vyprazdňují sídliště což umožňuje vloupání do bytu pro potenciální pachatele. Cílem situační prevence kriminality jsou opatření, která mají předcházet, či znesnadnit páchaní TČ. Tato opatření mají převážně charakter technický, administrativní či organizační. Příkladem je pak zvyšování viditelnosti určité problémové oblasti, zvýšení dohledu příslušníků PČR, sousedské hlídky apod.¹⁹

3.3 Viktimologická prevence kriminality

Viktimologická prevence kriminality se zaměřuje na potenciální oběti TČ. Zaměřuje se na osvětovou a poradenskou činnost, jak se mají lidé chovat, aby ochránili sebe a svůj majetek, jak se mají lidé chovat před, v průběhu útoku a po útoku. Do viktimologické prevence se zahrnují i výcvikové kurzy fyzické a psychologické sebeobrany. Pevně se tento druh prevence orientuje na osoby s vysokou mírou viktimmnosti, jako jsou např. děti, ženy nebo důchodci.²⁰

¹⁸ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, s. 88.

¹⁹ GRIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. ISBN 978-80-7478-614-3, s. 154.

²⁰ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7380-389-6, s.90.

4 Vymezení pojmu penologie a penitenciariistiky

4.1 Penologie

Původ slova penologie pochází z latinského slova *poena*, překládáno jako trest, a z řeckého slova *logos* neboli nauka. Penologie je vědní disciplína zabývající se trestem nebo samotným výkonem trestu a jeho účincích na odsouzené. Do penologie spadá i oblast alternativních trestů.²¹

*Penologie je věda o trestu a trestání, která se zabývá „jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu.“*²²

Pojetí penologie jako vědy není jednotné. Je považována také za součást kriminologie, součást speciální pedagogiky a také může být součástí zacházením s odsouzenými.²³

Předmětem penologie je zkoumání efektivnosti všech trestů, které jsou ukládány trestním zákoníkem. Věnuje se metodám zacházení s pachateli trestných činů a největší pozornost věnuje samotnému trestu odnětí svobody. V České republice je registrován výzkumný ústav penologický v Praze, který byl zřízen Československou akademií věd.²⁴

4.2 Penitenciární pedagogika

Penitenciární pedagogika je ve své podstatě obor, fungující na principu vzdělávání odsouzených osob ve výkonu trestu odnětí svobody Penitenciární pedagogika spadá do odvětví speciální pedagogiky a tento název vznikl spojením slov *penologie* a *pedagogika*. Cílem penitenciární pedagogiky je všestranné rozvíjení odsouzených za účelem jejich nápravy. Individuální cíle penitenciární pedagogiky jsou přizpůsobeny s ohledem na každou jedinečnou a neopakovatelnou osobnost.²⁵

²¹ RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 7

²² ČERNÍKOVÁ Vratislava, *Základy penologie pro policisty.* Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-101-1, s. 7.

²³ RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 7.

²⁴ *Tamtéž*

²⁵ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie I.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 40.

Penitenciární pedagogika zaujímá širší oblast prolínání, využívání a aplikování poznatků většiny pedagogických disciplín. Tento vztah mezi oběma vědními disciplínami pomáhá pochopit zvláštnosti penologického působení. Soustředí se především na zvláštní a speciální výchovné problémy, ke kterým dochází ve věznicích.²⁶

4.3 Penitenciární psychologie

Penitenciární psychologie je velice rozsáhlou a složitou problematikou. Tento druh psychologie je součástí forenzní psychologie. Cílem této psychologie je zabývání se problematikou věznění člověka, jeho adaptací a prožíváním. Na základě těchto psychologických aspektů můžeme usoudit, zda je například odsouzený práce schopný. Díky pozorování odsouzeného můžeme například rozhodovat i o jeho podmíněném propuštění. Tento druh psychologie se také zaměřuje na vztahy odsouzeného s okolím (s ostatními vězni, personálem...)²⁷

4.4 Postpenitenciární péče

Postpenitenciární péče se zaměřuje na adaptaci vězně do společnosti po propuštění na svobodu. Postpenitenciární péče znamená pro odsouzeného nabídku pro resocializaci v podobě nabízených sociálních služeb. Tento druh péče například snižuje riziko „šoku ze svobody“ zejména pokud se jedná o propuštěné vězně po dlouhé době.²⁸

Naproti tomu v České republice je velice vysoká recidiva (více než 60 %). Resocializace nedělá většinou problém pachatelům prvotrestaným, mladým pachatelům, pachatelům po krátkém trestu odnětí svobody a pachatelům bez poruch chování. Rozhodujícím faktem pro resocializaci je pak vztah odsouzeného k sobě samotnému. Postpenitenciární péče by měla postupem času plynule navázat na péči penitenciární.²⁹

²⁶ RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 8.

²⁷ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie I.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 44.

²⁸ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 61.

²⁹ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 61

4.4.1 Nucená a dobrovolná postpenitenciární péče

Nucená postpenitenciární péče je obvykle vymezená zákonem. Pro propuštěného znamená nucená postpenitenciární péče něco podobného jako nedobrovolná, protože propuštěného v určité míře omezuje. Jedná se zpravidla o ambulantní ochranné léčby, probace apod.)³⁰

Dobrovolná postpenitenciární péče je dobrovolné rozhodnutí propuštěného člověka. Jeho rozhodnutí spočívá v dobrovolném zahájení ale i ukončení kontaktu s pracovníkem, zajišťujícím postpenitenciární péči. Příkladem jsou charitativní organizace apod.³¹

4.5 Penitenciární péče

Penitenciární péče vznikla již roku 1965 a to nejdříve u mladistvých pachatelů, do samotného vězeňství se rozšířila až roku 1970. Penitenciární péče je poskytována odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody nebo obviněným ve vazbě. Je vykonávána sociálními pracovníky Vězeňské služby, psychology nebo pedagogy. Snahou těchto pracovníků je motivovat vězně k vlastní změně svého chování. Důraz je také kladen na to, aby si vězni dostatečně uvědomovali své jednání a činy, které jsou v rozporu se zákonem. Cílem penitenciární péče je výchovné zacházení s vězni na základě sociální pomoci odborníky. Tento druh péče se vztahuje na resocializační procesy odsouzeného. Uplatňované metody jsou u každého odsouzeného či obviněného individuální.³²

³⁰ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 60.

³¹ *Tamtéž*

³² *Tamtéž*

5 Výkon trestu odnětí svobody

Trest odnětí svobody a zároveň také důvod, proč se zde bavíme o vězeňství, spočívá v trestání těch nejzávažnějších porušení společenských pravidel. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů upravuje výkon trestu ve věznicích. V tomto zákoně jsou definovány hlavní zásady výkonu trestu, orgán zajišťující výkon trestu, místo výkonu trestu apod.³³

Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti.³⁴

Trest odnětí svobody je zpravidla ukládán soudem dle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Tento trestní zákoník pomáhá nastínit jednotlivé sazby odnětí svobody pro pachatele trestného činu. Výkon trestu odnětí svobody je tak nejzásadnější trest, který si může demokratický stát dovolit.³⁵

Trest odnětí svobody se vykonává ve věznicích nebo ve zvláštních odděleních vazební věznice. Tyto věznice zřizuje a případně i ruší ministr spravedlnosti a správu ve věznicích zajišťuje Vězeňská služba České republiky.³⁶

5.1 Účel trestu

Trest je spolu s prevencí jedním z důležitých základních výchovných prostředků. Jedná se o formu negativního motivačního působení jako navozený následek nesplněného nebo špatně splněného úkolu. V sociálním kontextu lze trest považovat za obranný mechanismus před chováním či jednáním, které je společensky nepřijatelné. Systém trestání je vymezen právem. Problematikou dlouhodobého věznění je, že odsouzený začne chápat svůj trest jako jiný způsob života. Často je v tomto přesvědčení utvrzován ostatními spoluvězni, sdělovacími prostředky, nebo organizacemi, a tak

³³ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 10.

³⁴ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023. ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.

³⁵ DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 1.

³⁶ ČERNÍKOVÁ, Vratislava, *Sociální ochrana terciální prevence, její možnosti a limity*. Příbram: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-138-0, s. 94.

nechápu problém svého činu a účel trestu. Trest ale nelze chápat jako odplatu, nýbrž minimalizovat riziko, že obětí stejného pachatele přibude.³⁷

V trestněprávním smyslu je hlavním účelem trestu je ochránit společnost před pachatelem TČ. Všem odsouzeným je umožněna ve věznici možnost resocializace. U některých pachatelů TČ je ovšem tato schopnost z různých důvodů omezená, a tak je jejich pobyt na svobodě nebezpečný. Účelem trestu je také odstrašení společnosti před páčáním TČ. Trest působí jako brzdící mechanismus pro jedince, kteří se sociálně patologického jednání dopustí jen výjimečně. V neposlední řadě umožňuje trest regulaci chování společnosti, a to opuštěním nežádoucích návyků, sociálních skupin a způsobu chování.³⁸

5.2 Nepodmíněný trest odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody se řídí zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. Tento trest má horní hranici 20 let, jestliže se nejedná o trest výjimečný. U trestných činů, které dosahují horní hranice 3 let může soud přihlížet k trestu podmíněnému. Soud rozhoduje o umístění pachatele do určité věznice, ale i o jeho případném přeložení.

Ve věznicích jsou vždy oddělení muži od žen nebo mladiství od dospělých. Vězni jsou ve věznicích také oddělení podle toho, jaký typ trestné činnosti spáchali nebo jestliže trpí duševní poruchou.³⁹

5.3 Podmíněný trest odnětí svobody

Podmíněný trest se obviněnému uděluje tehdy, kdy jeho trestný čin podle trestního zákoníku nepřevyšuje sazbu 3 let. Soud také přihlíží k tomu, zda se obviněný k trestnému činu doznal. Přihlíží se také k jeho dosavadnímu životu a také k tomu, jestliže byl už před projednávaným dosavadním trestným činem už dříve souzen.

³⁷ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 18.

³⁸ *Tamtéž*

³⁹ *Tamtéž*

Podmíněný trest se obviněnému uděluje v rozmezí od 1 roku do 5 let. Jestliže se odsouzený po tuto podmíněnou dobu osvědčí, soud k němu přihlíží jako by odsouzen nebyl.⁴⁰

5.3.1 Podmíněný trest odnětí svobody s dohledem

Tento druh trestu je obdobný jako samotný podmíněný trest odnětí svobody. Odsouzenému se trest uděluje v rozmezí od 1 roku do 5 let. Pakliže se odsouzený osvědčí, soud k němu přihlíží, jako by odsouzen nebyl.

Výjimkou v tomto případě představuje dohled na odsouzeného. Zpravidla se pro odsouzeného přiděluje pracovník Probační a mediační služby. Tento probační úředník na odsouzeného dohlíží, zda vede řádný život a neuchyluje se k páčání trestné činnosti. Odsouzený má povinnost spolupracovat s tímto probačním úředníkem, což je vymezeno v zákoně.⁴¹

5.4 Výjimečný trest

Dne 2.5.1990 s účinností od 1.7.1990 byla přijatá novela, která po 34 letech zrušila trest smrti. Nahradila ho trestem na doživotí. Tento druh trestu zároveň respektuje právo na život a v případě nesprávného rozhodnutí soudu se nebude jednat o velice závažnou chybu. Odsouzený k doživotnímu vězení má zpravidla nárok na podmíněčné propuštění.⁴²

Tento trest se ukládá zpravidla za velmi závažné zločiny v případech násilné trestné činnosti, většinou jestliže se jedná o usmrcení jedné nebo více osob.

5.5 Alternativní trest

Alternativní trest je jiný druh trestání než trest odnětí svobody. V tomto případě se nejedná o umístění pachatele do věznice, ale ukládání jiných omezení a povinností.

Jedná se například o domácí vězení. Tento trest je pro Českou republiku novodobější a jedná se o druhý nejpřísnější trest po trestu odnětí svobody. Podstata tohoto

⁴⁰ SVOBODA, Jan. *Trestní právo*. [přednáška]. 2022. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií.

⁴¹ *Tamtéž*

⁴² RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s.56-57.

trestu spočívá v omezení pohybu odsouzeného. Zpravidla se v určitých hodinách musí zdržovat pouze na místě, které je stanovené soudem. Tento trest může být udělen maximálně na dva roky.⁴³

Mezi alternativní tresty řadíme i trest obecně prospěšných prací, který je nejrozšířenější v České republice. Tento trest umožňuje pachatelům odsouzeným za méně závažnou trestnou činnost, odčinit své jednání k obecně prospěšným účelům. Tento trest je možno udělit v rozsahu 50 až 300 hodin a tyto hodiny je odsouzený nucen odpracovat do jednoho roku ode dne rozhodnutí soudu.⁴⁴

Jako nepřísnějším majetkovým trestem je pak trest propadnutí majetku, kdy majetek odsouzeného za zvlášť závažný zločin, propadá státu. Zároveň ale propadnutí majetku nesmí ohrozit základní životní potřeby odsouzeného nebo jeho dětí.⁴⁵

Alternativní tresty mohou upravovat pohyb odsouzeného na určitých místech, či zakazovat jeho výskyt na různých akcích. Můžeme zde zařadit i zákaz vstupu na kulturní, sportovní a jiné společenské akce či zákaz pobytu na určitých místech. Tento druh trestu má zpravidla zabránit pachateli v pokračování v trestné činnosti. Pro cizince na území České republiky je pak možné udělení trestu vyhoštění. Tento trest se může udělit až na dobu neurčitou.⁴⁶

Novela alternativního trestu je v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. zakotvena od roku 2020, dříve se totiž pojem alternativní trest nevyužíval.

⁴³ DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.3.

⁴⁴ *Tamtéž*

⁴⁵ DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.4.

⁴⁶ *Tamtéž*

6 Vězeňská služba české republiky a její charakteristika

6.1 Historie vězeňství a trestu

Trest a různé druhy trestání používá lidstvo již po celou dobu své existence. První zmínky o vězeňství nebo osob odsouzených na smrt pocházejí z dob Římské říše. Vývojem lidské společnosti se také měnil pohled na trest, trestání, a především na vězeňství. Trest měl v tehdejší době především funkci odstraňující a z tohoto důvodu v minulosti převládal především trest smrti nebo tresty tělesné. V raných dobách byl také jeden z nejpřísnějších trestů, který se blížil k odnětí svobody, trest otroctví. Tento způsob potrestání znamenal samotné zbavení svobody a lidských práv, a to většinou do konce života.⁴⁷

Dějiny vězeňství na území Čech sahají až do dob Rakouské říše. Marie Terezie, v době svého panování, zakázala používat mučení jako donucovací prostředek u výslechu. Přesto vězni spávali na holých prknech, žili zde ve špatných hygienických podmínkách a trpěli nedostatkem stravy. Často tak vězni nepřežili v takovéto věznici déle než tři roky.⁴⁸

V historii českého vězeňství byly zavedeny pouze tři stupně odnětí svobody. Pro nejtěžší zločince a pro odpůrce tehdejší monarchie to byl těžký žalář. Tento typ věznice se nacházel ve Špilberku a spočíval v přikování odsouzených v pase ke zdi bez přístupu denního světla a pouze o vodě a chlebu. Druhým typem vězení bylo pak vězení tuhé. Zde byli ve většině případů věznění recidivisté, kteří měli na nohou okovy. Jejich strava byla v tomto případě bohatší a byl zde i přístup denního světla. Třetím typem věznice bylo obyčejné vězení, které sloužilo pro umístování vězňů s kratšími tresty odnětí svobody. Tento typ věznice byl nejčastěji přímo v budovách soudů. Vězni zde byli bez okovů, dostávali pravidelnou teplou stravu a jejich rodina je zde mohla navštěvovat.⁴⁹

K větším změnám ve věznicích došlo po vzniku samostatného Československa. V té době bylo zavedeno modernějších prvků, kdy vězni dostávali práci jak pro veřejný sektor, tak pro soukromé potřeby dozorců. Vězni byli vedeni k osobní hygieně, mohli odesílat dopisy a přijímat návštěvy. Už v této době se začali objevovat základy vzdělávání

⁴⁷ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 10-12.

⁴⁸ JÁNOŠIKOVÁ, Petra, KNOLL, Vilém a RUNDOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 2.vyd. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 978-80-86898-27-8, s. 17.

⁴⁹ *Tamtéž*

vězňů ve věznicích. Lektoři, kteří docházeli do věznic, přednášeli o historii a zdravotědě. Tento pokrokový rozvoj ve věznicích byl pak pozastaven nacistickou okupací.⁵⁰

Po osvobození od okupování nacistického Německa se roku 1945 mohla správa a řízení soudních věznic a trestních ústav vrátit do kompetence ministerstva spravedlnosti.⁵¹

Mezi lety 1990 – 1992 bylo důležité odstranit důsledky normalizace. Při tehdejší amnestii, roku 1989 bylo propuštěno pouze 52 vězňů, kteří se dopustili trestných činů proti republice. Tehdejší prezident Václav Havel pak roku 1990 vyhlásil velice širokou amnestii, při které zůstalo ve věznicích přibližně 6 000 vězňů z původních 22 000.⁵²

Roku 1993 zanikl tzv. Sbor nápravné výchovy a vznikla Vězeňská služba České republiky, která je upravena zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky.⁵³

6.2 Vězeňská služba

Výkon trestu a odnětí svobody v České republice zajišťuje Vězeňská služba České republiky a je součástí ozbrojených bezpečnostní sborů dle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě. Pod vězeňskou službu také spadá výkon zabezpečovací detence, výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody, ochrana pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví.⁵⁴

Vězeňská služba je podřízena Ministerstvu spravedlnosti. V čele Vězeňské služby České republiky stojí generální ředitelství. Vězeňská služba rozdělujeme na vězeňskou

⁵⁰ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6, s. 29.

⁵¹ vscr.cz: *historie* [online]. [cit.22.02.2024]. Dostupné z: Historie | Vězeňská služba České republiky (vscr.cz)

⁵² *Tamtéž*

⁵³ DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 17-19.

⁵⁴ RASZKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 61.

stráž, justiční stráž a správní službu. Justiční a vězeňská stráž má charakteristiku ozbrojeného bezpečnostního sboru.⁵⁵

6.3 Vězeňská stráž

Vězeňská stráž má za úkol střežit, předvádět a eskortovat osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody. Zajišťuje také eskort osob k mimovězeňským poskytovatelům zdravotnických služeb. Náplní práce vězeňské služby je střežení vazební věznice, věznic pro místní výkon trestu a zabezpečovacích detenčních ústavů. Při této funkci na daných místech zajišťuje kázeň a pořádek. Může být také povolána k plnění úkolů justiční stráže.⁵⁶

6.4 Justiční stráž

Justiční stráž má postavení ozbrojeného bezpečnostního sboru a pracovník této stráže je považován za úřední osobu. Příslušník justiční stráže má oprávnění kontrolovat totožnost a prohlížet jejich věci. Justiční stráž zajišťuje kázeň, pořádek ale především bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelstvích a jiných místech činnosti soudů a Ministerstva spravedlnosti ČR. Zajišťuje bezpečnost pravomocných rozhodnutí soudů a státních zastupitelstvích. Justiční stráž je podřízena řediteli příslušné vazební věznice či samotné věznice pro výkon trestu odnětí svobody.⁵⁷

6.5 Správní služba

Správní služba zajišťuje organizační, výchovnou, ekonomickou a další odbornou činnost. Správní služba rozhoduje ve správním řízení na základě zvláštních předpisů. Součástí této služby je i služba zdravotnická. Příslušníci správní služby mohou být na základě rozhodnutí ředitele převeleni k plnění úkolů vězeňské služby, jestliže vězeňská služba nemá dostatek sil na plnění vlastních úkolů. Stejně jako ostatní pověřené orgány Vězeňské služby má i správní služba postavení policejního orgánu a má tak oprávnění používat podpůrné operativně pátrací prostředky.⁵⁸

⁵⁵ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 6.

⁵⁶ *Tamtéž*

⁵⁷ *Tamtéž*

⁵⁸ ŠTĚRBA Vladislav, *Penologie*. 1.vyd. Praha: ARMEX PUBLISHING, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 36.

6.6 Organizace vězeňské služby

Dle zákona č. 555/1992 Sb. se organizačními jednotkami věznice rozumí generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a institut vzdělávání.⁵⁹

Generální ředitelství má za úkol plnění všech úkolů. Současně také řídí, organizuje a kontroluje výkon ostatních institucí Vězeňské služby. V čele tohoto ředitelství stojí generální ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. V současné době, tedy k roku 2023 je ve funkci generálního ředitele Vězeňské služby Mgr. Simon Michailidis.⁶⁰

Vazební věznice, samotné věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence zřizuje a ruší ministr spravedlnosti. Výkon vazby ve vazebních věznicích se řídí dle zákona č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby. Cílem vazby je především zajištění osoby obviněné ze spáchání trestného činu, jestliže by se mohla pokusit o útěk, ovlivnila by případné vyšetřování nebo ve svém protiprávním jednání pokračovat.

Výkon trestu odnětí svobody se realizuje již v samotné věznici dle zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

Detenční ústavy nebo-li ústavy pro výkon zabezpečovací detence vznikly na základě zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů. Osoby umístěné do detenčního zařízení jsou zde především proto, aby byla společnost chráněná, což je zároveň hlavním cílem detenčních ústavů. Často jsou zde umísťováni osoby s duševními poruchami či velmi nebezpeční jedinci. Muži a ženy jsou zde odděleni. Také se osoby umístěny do tohoto nápravného zařízení, nazývají chovanci, nikoli vězni.⁶¹

6.7 Personál věznic

Personál vězeňské služby je rozdělen na příslušníky ve služebním poměru, kteří se řídí dle zákona č. 361/2003 sb., o služebním poměru příslušníku bezpečnostních sborů.

⁵⁹ RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 65

⁶⁰ *Tamtéž*

⁶¹ RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-716-9, s. 66-67

Druhou skupinou jsou pak zaměstnanci v pracovním poměru dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Ve věznicích je převážně početní převaha příslušníků než zaměstnanců.⁶²

Příslušníci mají ve věznicích převážně zajišťovat bezpečí, a to vnější a vnitřní. Bezpečnost je ve věznicích realizována na základě dozorcích a strážných služeb. Všechny ostatní pravomoci těchto příslušníků pak vycházejí ze Zákona o služebním poměru č. 361/2003 Sb. Mezi jejich významnější práva patří i právo použít donucovacích prostředků, včetně střelné zbraně.⁶³

Ostatní zaměstnanci, kteří nejsou příslušníky bezpečnostní sborů, jsou pak řízeni v linii zástupce ředitele, který je rovněž v pracovním vztahu k Vězeňské službě České republiky. Náplň jejich práce je převážně administrativní až na výjimky specialistů oddělení výkonu vazby. Podílejí se na chodu věznice samotné, a to převážně v odděleních ekonomických, zdravotních, personálních, správních nebo i na samotném vzdělávání vězňů.⁶⁴

⁶² HENDRYCH Igor, *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2010. ISBN 978-80-7248-574-1, s. 62

⁶³ *Tamtéž*

⁶⁴ *Tamtéž*

7 Rozdělení věznic

Věznice v České republice se člení na dva typy, a to na vazební věznici a věznici určenou k výkonu trestu odnětí svobody. V současné době se nachází v České republice 10 vazebních věznic, 25 věznic pro výkon trestu odnětí svobody a 2 ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Samotnou věznici pro výkon trestu odnětí svobody dále rozlišujeme na věznici s ostrahou, a věznici se zvýšenou ostrahou.⁶⁵

7.1 Vazební věznice

Vazba představuje nejzávažnější trestně procesní zajišťovací opatření. Vazba má vždy jen zajišťovací funkci.

Účelem vazby jako zajišťovacího institutu je zajistit osobu obviněnou pro účely trestního řízení a výkon trestu. Vazby v České republice členíme na vazbu koluzní, vazbu útěkovou a vazbu předstižnou.

Vazba koluzní je určena pro obviněné, kteří by mohli jakýmkoli způsobem ovlivňovat svědky nebo s nimi jakýmkoli způsobem manipulovat a tím mařit vyšetřování trestného činu. Vazba útěková je určena pro obviněné u kterých je možný předpoklad útěku před trestním stíháním. Předstižná vazba je určena pro obviněné, u kterých je důvodné podezření, že by mohli trestnou činnost opakovat nebo v ní pokračovat.

Podstatou vazby je dočasné omezení osobní svobody. O vzetí do vazby vždy rozhoduje soud. Čas strávený ve vazební věznici se obviněnému počítá, jako samotný výkon trestu odnětí svobody.

Celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout:

Jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro přečin

Dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zločin

Tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin

⁶⁵ DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 33.

Čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zločin, za který lze uložit výjimečný trest

7.2 Věznice s ostrahou

Věznice s ostrahou je určena pro samotný výkon trestu odnětí svobody. Samotný výkon trestu odnětí svobody a jeho účel je uveden v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb.

Věznici s ostrahou dále pak rozlišujeme na věznici s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení, středním stupněm zabezpečení a vysokým stupněm zabezpečení

Do věznice s ostrahou jsou zařazováni odsouzení, kterým byl uložen trest za úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin. Podle stupně závažnosti trestného činu se pak dále odsouzení rozdělují do stupně zabezpečení věznice.⁶⁶

7.3 Věznice se zvýšenou ostrahou

Tento druh věznice je určen pro pachatele trestného činu odsouzené k doživotnímu trestu svobody. Dále je určen pro pachatele, kterým byl vyměřen trest odnětí svobody nejméně osmi let. Soud zde zařazuje i nebezpečné recidivisty nebo například odsouzené, kteří uprchli nebo se snažili uprchnout z vazby nebo ze samotné věznice pro výkon trestu.⁶⁷

Na rozdíl od věznice s ostrahou se zde odsouzení pohybují pouze pod dozorem příslušníka Vězeňské služby, není jim umožněn volný pohyb. Odsouzení mají možnost pracovat pouze na střežených pracovištích uvnitř věznice nebo přímo v celách. Návštěvy odsouzených jsou také pod dohledem dozorce Vězeňské služby.⁶⁸

⁶⁶ SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3, s. 39

⁶⁷ *Tamtéž*

⁶⁸ *Tamtéž*

8 Práva a povinnosti odsouzených

Odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody jsou ve věznici povinni dodržovat stanovený pořádek a kázeň. Odsouzený je povinen přijímat a plnit pokyny a příkazy zaměstnanců VS ČR, pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně neschopným práce. Odsouzený je povinen plnit úkoly plynoucí z programu zacházení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek a dodržovat zásady slušného vychování vůči ostatním osobám. Samozřejmě ke všem těmto povinnostem patří i základní povinnost dodržovat vnitřní řád věznice. Jestliže se naskytne důvod k osobní prohlídce u odsouzeného, je odsouzený povinen tuto prohlídku povolit aby se zjistilo, zda u sebe odsouzený nemá věc, která by narušovala výkon trestu odnětí svobody. Všechny další povinnosti vyplývají ze zákona č. 169/1999 S., o výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁹

Dle zákona o výkonu trestu odnětí svobody má každý odsouzený právo na pravidelné stravování a minimálně dvakrát denně na vodu k přípravě nápojů. Místnost, ve které jsou odsouzení ubytováni, musí být vybaven stolkem a židlemi, jejichž počet odpovídá počtu odsouzených v ubytovací místnosti. Na každého odsouzeného připadá ubytovací plocha o rozměru nejméně 4 metry čtverečných. Odsouzení mají také právo na oděv dle ročního období a své vlastní oblečení mohou používat pouze při výkonu sportovních a tělovýchovných aktivit. K dalším právům patří i vycházky, ale odsouzení se mohou pohybovat pouze ve vymezeném prostoru věznice. Odsouzený má dle zákona také právo na návštěvy blízkých osob, které může odsouzený přijímat po dobu tří hodin během jednoho měsíce. Může taktéž přijímat a na své vlastní náklady odesílat korespondenci. Pověřeni zaměstnanci VS ČR mají právo korespondenci odeslanou či přijatou kontrolovat bez souhlasu odsouzeného. Odsouzený má také nárok na duchovní a sociální služby a na uspokojování kulturních potřeb. Jestliže se odsouzený domnívá, může podat stížnost či žádost státním orgánům ČR nebo mezinárodním orgánům, které se zabývají porušováním lidských práv.⁷⁰

⁶⁹ ŠTĚRBA Vladislav, *Penologie*. 1.vyd. Praha: ARMEX PUBLISHING, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s.74.

⁷⁰ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023.ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3

9 Trestná činnost odsouzených

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.⁷¹

Ve věznicích se vyskytují bohužel i jevy, které jsou v rozporu se snahami o korekci chování a postojů odsouzených a jejich odklonu z kriminálního života. Páchání trestné činnosti ve věznicích je tak znemožňována i možnost resocializace. Někteří odborníci z oboru penologie, psychologie nebo penitenciaristiky považují podmínky výkonu trestu odnětí svobody za desocializační, nikoli resocializační. Ztráta základní sociální vazby vede mnohdy v důsledku hledání sociálního zázemí v homogenních kriminálních partách, což vede k fixaci na „vězeňské známosti“. Tyto vzájemné vztahy mohou vést k návyku na vězeňské prostředí, posilují nesamostatnost a neschopnost si najít a udržet stále zaměstnání. Nepříznivá je také délka trestu odnětí svobody, protože právě délka trestu má podstatný vliv na ztrátu rodinného prostředí. Všechny tyto uvedené okolnosti se právě tak mohou podílet na vzniku tzv. druhého života.⁷²

Pokud se odsouzený během výkonu trestu odnětí svobody dopustí trestného činu, lze mu uložit kázeňský trest, může proti němu být zahájeno trestní stíhání, nebo může být odsouzený přerazen do jiného typu věznice.

9.1 Kázeňské tresty a přestupky

Kázeňský přestupek je chápán jako porušení povinností odsouzeného, které z velké pravděpodobnosti ohrozí bezpečnost a pořádek ve věznici. Za tento kázeňský přestupek lze odsouzenému uložit kázeňský trest, avšak musí být tento přestupek objasněn a musí být odsouzenému prokázána vina. Před uložením kázeňského trestu musí být odsouzenému umožněno, aby se vyjádřil ke všem skutečnostem, které mu byly dokázány a které mu prokazují vinu v dané věci. Odsouzený může svým vysvětlením uvádět věci a okolnosti, které jeho vinu vyvracejí nebo zmírňují. Na podporu svých tvrzení může navrhnout provedení dalších důkazů, které mu budou pomoci ke zmírnění kázeňského trestu, nebo jeho úplné prominutí. Výkon kázeňských trestů lze též uložit na podmíněnou zkušební dobu, která může trvat až 6 měsíců. Tato zkušební doba počíná běžet právní

⁷¹ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023. ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.

⁷² SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 7.

mocí rozhodnutí o kázeňském přestupku. Jestliže ve zkušební době se odsouzený nedopustí jiného kázeňského přestupku, kázeňský trest se zahradí.⁷³

Kázeňskými tresty jsou:

- a) důtka,
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- d) pokuta až do výše 5 000,- Kč,
- e) propadnutí věci,
- f) umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou stanovené doby ke splnění určitých úkolů programu zacházení,
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů,
- i) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.⁷⁴

Kázeňskou pravomoc nad odsouzenými vykonává generální ředitel VS ČR a ředitelé věznic. Jiní zaměstnanci VS ŠR mohou tuto kázeňskou pravomoc vykonávat pouze pokud k tomu byli zmocněni generálním ředitelem VS ČR.

9.2 Zneužívání omamných a psychotropních látek ve věznicích

Vězni, kteří v civilním životě zneužívali drogy se dostávají do prostředí ve vězení, který jejich nárok mnohdy favorizuje. Typickým znakem osobnosti odsouzených, kteří užívají omamné a psychotropní látky (dále jen OPL) je nízká frustrační tolerance a neschopnost snášet a vyrovnat se se zátěží. Pro většinu odsouzených je samotný výkon trestu velkou psychickou zátěží, a tak když nejsou závislí již z venku, mnohdy začnou OPL užívat až ve vězení, aby tak unikly před realitou samotného vězení.⁷⁵

⁷³ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023. ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.

⁷⁴ *Tamtéž*

⁷⁵ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 43.

Rizika, které přinášejí OPL ve vězeních, lze z hlediska vězeňství chápat jako rizika:

- a) bezpečnostní – nepředvídatelné a agresivní chování odsouzených, pašování OPL a s tím související i možná korupce lidí, kteří s odsouzenými přicházejí do styku (např. zaměstnanci VS ČR)
- b) zdravotnická – přenos HIV nebo žloutenky typu B, C,
- c) penologická – narušování pořádku ve věznicích,
- d) psychologická – představuje druhý život odsouzeného,
- e) pedagogická – selhávání výchovné funkce na odsouzené,
- f) reintegrační – vysoké riziko recidivy.⁷⁶

Problematika zneužívání OPL ve věznicích není jen samotná podstata závislosti, ale s tím i související ostatní rizika. Z pohledu odborníků a samotných zaměstnanců VS ČR je problematikou ve věznicích násilná TČ, páchaná pod vlivem drog nebo majetková TČ za účelem obohacení se pod vlivem drog, nebo za účelem získání těchto látek. Průnik OPL ale může být také omezený, což může mít neblahý vliv na závislé jedince, kteří bez těchto látek nedokážou fungovat, a to v důsledku může vyvolat abstinenční příznaky, kdy jsou závislí jedinci agresivní. S abstinenčními syndromy se častěji setkávají spíše zaměstnanci VS ČR ve vazebních věznicích.⁷⁷

9.3 Vzpoury

Podle § 344 trestního zákona se uvádí, že se vzpoury dopustí ten:

(1) kdo se zúčastní vzepření nebo odporu skupiny vězňů nebo chovanců ve výkonu zabezpečovací detence dozorčímu orgánu, jeho rozkazu, vězeňskému řádu výkonu zabezpečovací detence, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, jestliže:

- a) čin uvedený v odstavci 1 zorganizuje,*

⁷⁶ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 37.

⁷⁷ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 43.

- b) *spáchá takový čin v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin,*
- c) *způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví,*
- d) *způsobí takovým činem značnou škodu, nebo*
- e) *spáchá takový čin za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.*⁷⁸

Vzpoury vězňů jsou limitovány omezeným prostorem. Tyto vzpoury mohou vznikat jen v některé části vězení, např. v jedné z budov, ale mohou zachvátit i celé vězení. Za vzpouru se považují taktéž hromadné hladovky. Ačkoli hlavním organizátorem vzpoury může být kdokoli, jedná se spíše o frustrované jedince. Frustraci doprovází beznaděj, pocit bezmoci, odporu a vzteku. Často vzpouře předchází vnitřní situace ve věznici, vnější situace ve společnosti nebo rozdíly mezi ostatními věznicemi. Při takovéto vzpouře jde jedincům zpravidla o vyhovění jejich požadavkům.⁷⁹

9.4 Násilí mezi odsouzenými

Důvody agresivního chování mezi odsouzenými může být několik. Vypětí mezi odsouzenými může být i samotná skutečnost většího počtu lidí v malém prostoru a jejich vzájemný dlouhodobý pobyt, s tím související i ztráta soukromí a intimity a značná kumulace problémových osobností. Útočníky jsou většinou odsouzení s agresivními sklony, kteří jsou popudliví, nesnášenliví nebo trpící agresivními sklony. Je třeba brát na vědomí, že ve vězení se vyskytují všechny typy agrese, stejně tak, jako v běžném životě. Většinou je rozepře mezi odsouzenými vyvolaná jednorázovou potyčkou, kterou vrcholí určitá rozepře nebo hádka. Mohou se vyskytnout i situace, kdy si odsouzení vyřizují nějaké dluhy „z venku“. Zároveň se také vězni podezírají navzájem a nejsou důvěřiví. Následkem takové situace mohou někoho považovat za „bonzáka“ a vyřizovat si s ním účty. Přitěžující okolností je pak pro odsouzeného, jestliže by tuto skutečnost oznámil některému zaměstnanci VS ČR, jelikož by se nálepky „bonzák“ už nikdy nezbavil.⁸⁰

⁷⁸ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023. ÚZ. ISBN 978-80-7488-556-3.

⁷⁹ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 57.

⁸⁰ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 23.

9.4.1 Násilí proti zaměstnanci VS ČR

Ačkoli fyzické násilí vůči zaměstnancům VS ČR je velice ojedinělé, souvisí úzce s vypjatou situací mezi odsouzenými ve věznici. Z důvodu většího počtu odsouzených k doživotnímu trestu – a tento počet neustále vzrůstá – je třeba považovat toto riziko za více reálnější než dříve. Fyzický útok vůči zaměstnanci VS ČR může být plánovaný za účelem získání klíčů, výzbroje nebo uniformy, čímž by se odsouzenému naskytla možnost ke snadnějšímu útoku. Pachatelé bývají většinou odsouzení, kteří mají například doživotní trest, protože nemají „co ztratit“.

Fyzická agrese vůči zaměstnanci VS ČR může být ale také jednorázová, vyvolaná stupňujícím se konfliktem. Pokud se bude jednat o labilního odsouzeného s agresivními sklony, mnohdy k násilí postačí pouze zamítnutí nějaké jeho žádosti či požadavku.⁸¹

⁸¹ SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5, s. 25.

10 Empirická část

Empirická část bakalářské práce byla zpracována na základě analýzy statistických dat, a byla doplněna metodou řízených rozhovorů s vybranými zaměstnanci Vězeňské služby České republiky ve věznici Bory Plzeň. Rozhovorů se zúčastnilo celkem 8 příslušníků Vězeňské služby České republiky a s ohledem na jejich postavení a citlivost některých otázek byla dotazovaným zaručena anonymita.

10.1 Technika sběru dat

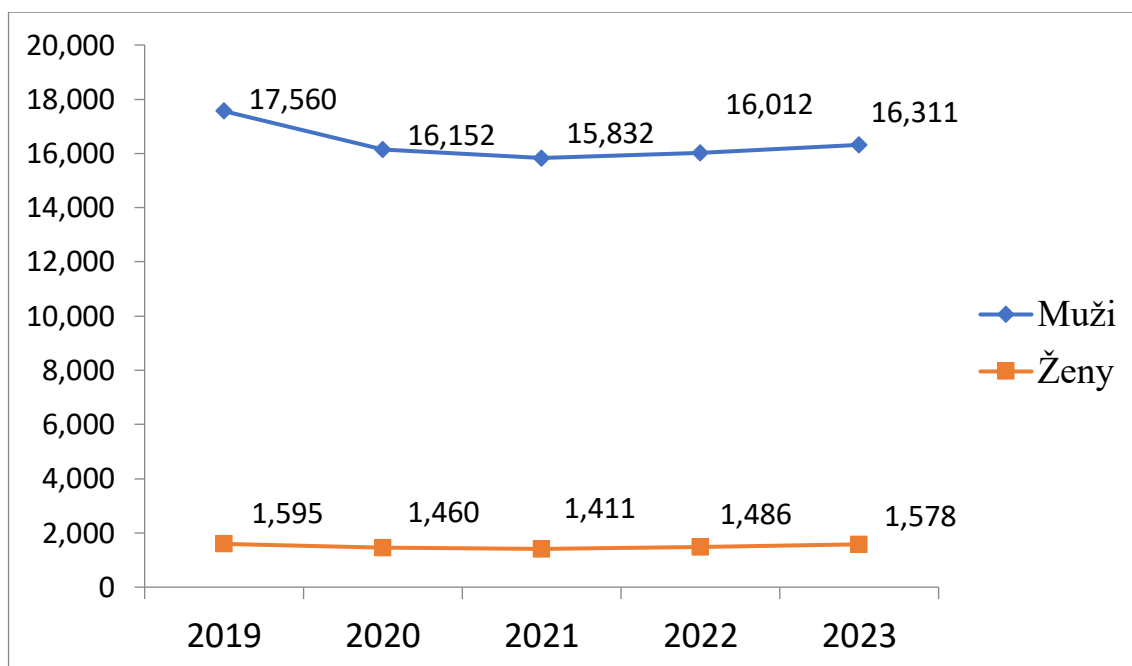
Statistická analýza dat byla zpracována na základě veřejně dostupných statistických ročenek VS ČR z období 2023, 2022, 2021, 2020 a 2019. Ze získaných dat autorka vyhodnotila nejčastější páchanou kriminalitu ve věznicích ČR. Hlavním cílem empirické části bylo zjistit stav, strukturu a dynamiku kriminality vězněných osob.

Statistická analýza dat byla doplněná metodou řízených rozhovorů s 8 zaměstnanci VS ČR. Samotný řízený rozhovor byl složen ze 7 otázek, které napomohli přiblížit kriminalitu ve věznicích očima zaměstnanců, kteří se s touto problematikou setkávají denně. Z důvodu časové vytíženosti zaměstnanců VS ČR byly tyto rozhovory realizovány pomocí emailové komunikace.

10.2 Výsledky statistické analýzy

První statistická analýza se zaměřila na dynamický vývoj kriminality v ČR, tedy na základní přehled odsouzených žen a mužů od roku 2019 do roku 2023.

Graf č. 1: Odsouzené ženy a muži v letech 2019–2023⁸²

Graf viditelně znázorňuje, že poměr odsouzených mužů v letech 2019 až 2023 je značně větší, než poměr odsouzených žen. Největší počet odsouzených mužů byl v roce 2019 (17 560), a největší počet odsouzených žen byl taktéž v roce 2019 (1 595).

Lze se tedy domnívat, že největší TČ na území ČR páchají převážně muži.

⁸² Statistická ročenka VSČR 2023

V níže uvedené tabulce je znázorněné členění odsouzených, dle již vykonaných trestů odnětí svobody. Tabulka tedy stručně poukazuje na to, po kolikáté jsou již pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody, a zároveň tak poukazuje na účinnost resocializace v českých věznicích.

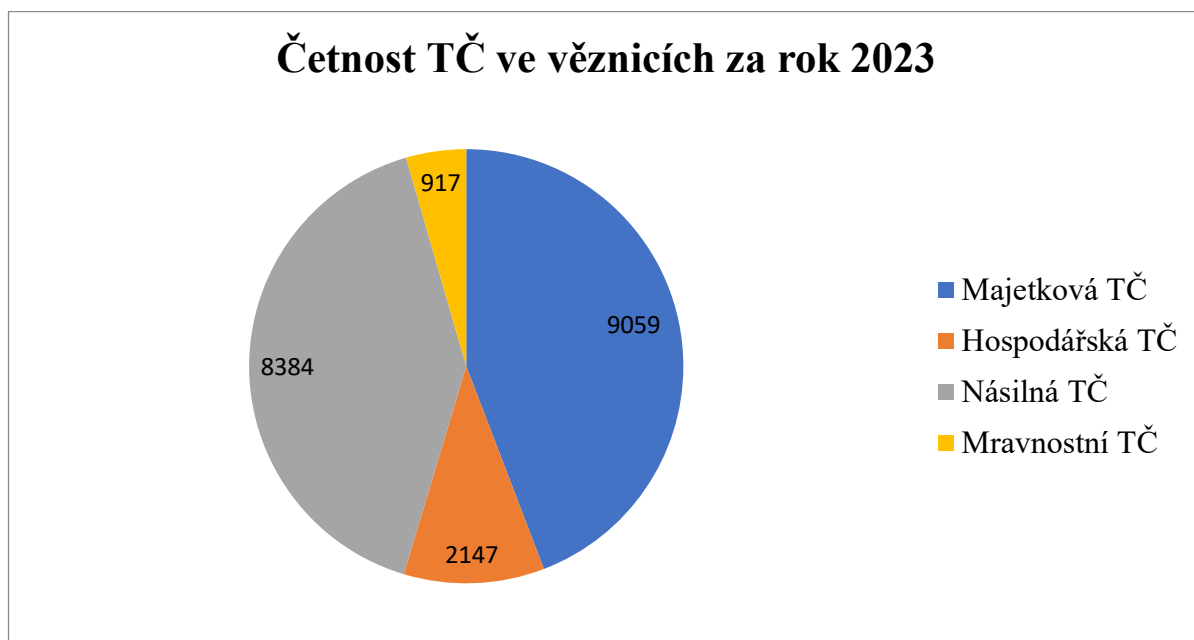
Tabulka č. 1: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k datu 31.12.2023⁸³

Kolikrát ve výkonu trestu	Muži	Ženy	Celkový součet
0 x	5 209	823	6 032
1 x	3 561	370	3 931
2 x	2 247	160	2 407
3 x	1 641	97	1 738
4 x	1 113	56	1 169
5 x	870	33	903
6 x	575	20	595
7 x	392	4	396
8 x	237	7	244
9 x	182	5	187
10 x	108		108
10 x a více	176	3	179
Celkový součet	16 311	1 578	17 889

Jak už vyplynulo z předchozí analýzy, počet opakovaně odsouzených mužů je značně vyšší než u žen. K datu 31.12.2023 bylo 176 mužů ve výkonu trestu odnětí svobody po více než desáté, zatímco u žen byli více než desetkrát odsouzené pouze 3. Lze tedy říct, že u žen je možnost resocializace podstatně vyšší, než-li u mužů.

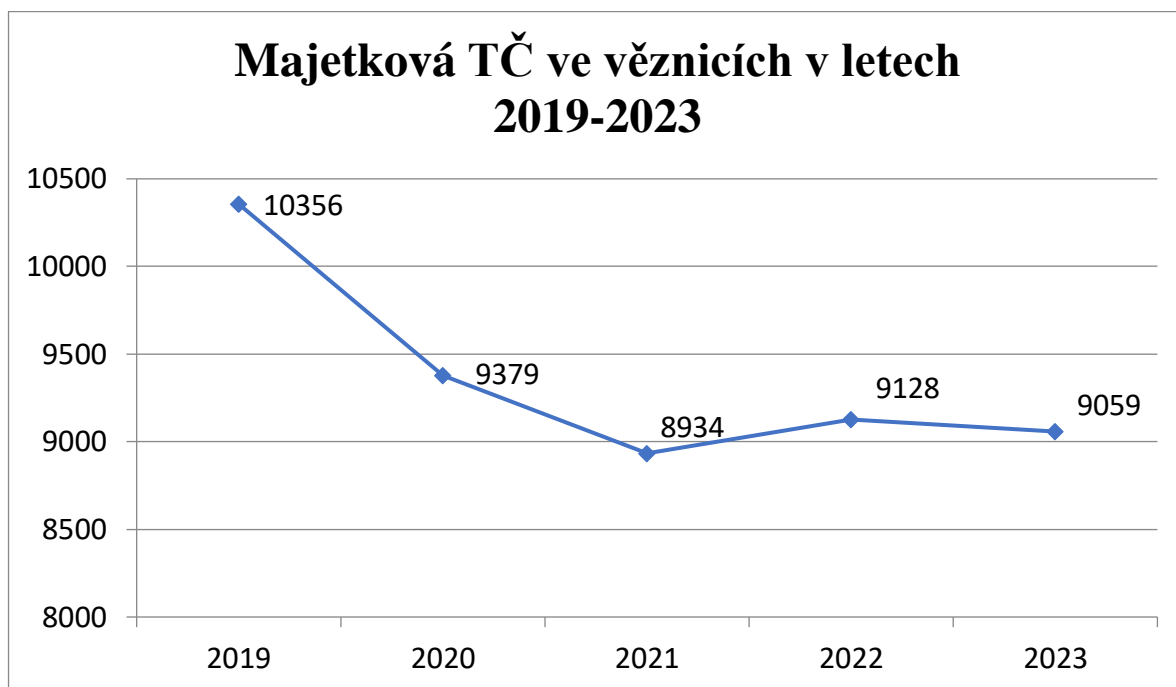
⁸³ Statistická ročenka VSČR 2023

Graf č. 2: Struktura TČ ve věznicích v roce 2023

Graf představuje strukturu TČ spáchaných ve věznicích za rok 2023. Z uvedeného grafu je patrné, že největší páchanou protiprávní činností je TČ majetková (9 059). Hned druhou velice rozšířenou trestnou činností je násilná TČ (8 384). Násilná TČ často také souvisí s OPL ve věznicích.

Graf č. 3: Dynamický vývoj majetkové TČ ve věznicích v letech 2019 – 2023⁸⁴

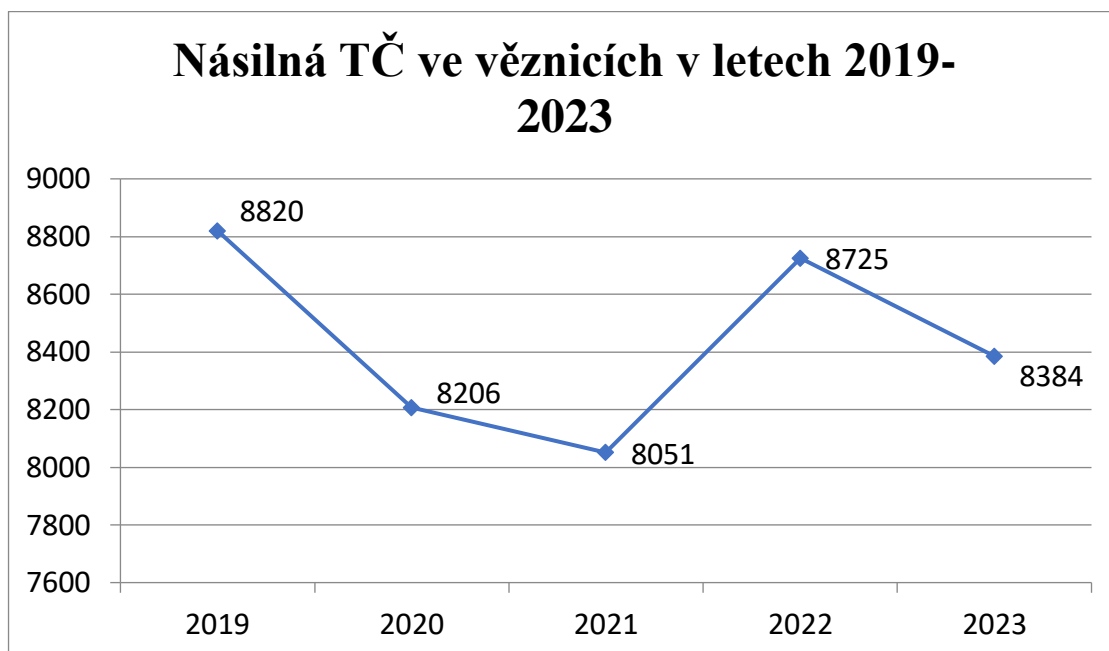

Graf znázorňuje dynamický vývoj kriminality ve věznicích za posledních pět let. Největší počet majetkových TČ ve věznicích byl v roce 2019 (10 356), zatímco nejnižší počet majetkových TČ byl v roce 2021 (8 934).

Z uvedeného grafu je zřejmé, že se kriminalita majetkových TČ pohybuje zhruba okolo 9 000 protiprávních skutků za rok a tato kriminalita výrazně nestoupá, ani neklesá.

⁸⁴ Statistická ročenka VS ČR 2019 - 2023

Graf č. 4: Dynamický vývoj násilné TČ ve věznicích v letech 2019-2023⁸⁵

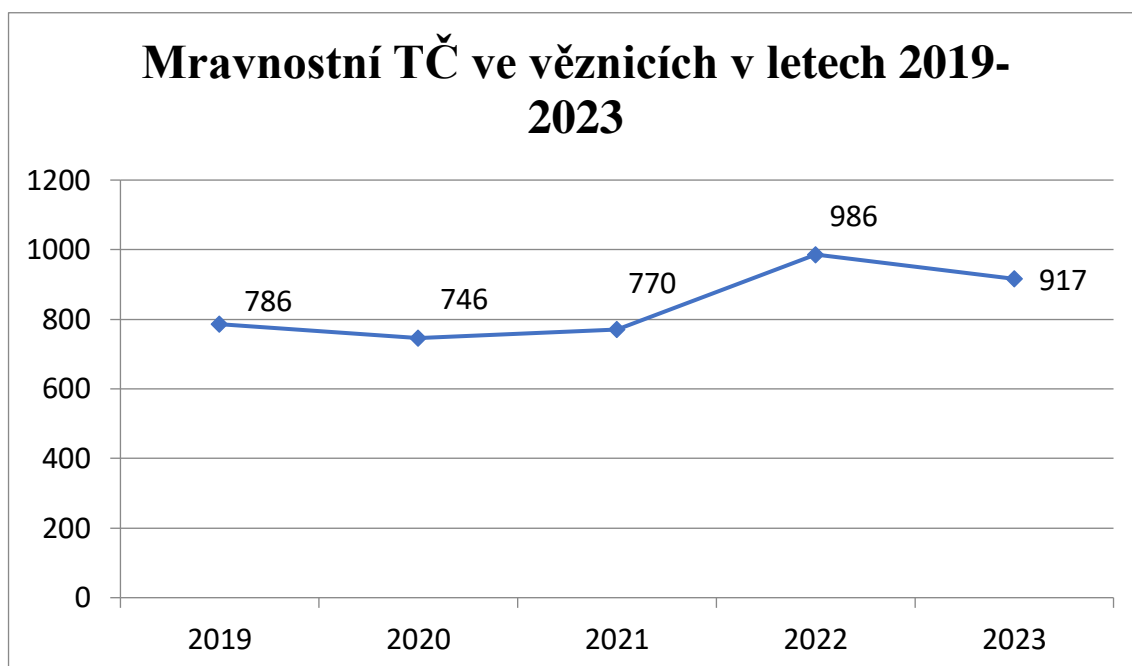

Dynamický vývoj násilné TČ znázorňuje, že největší počet spáchaných skutků násilné TČ byl v roce 2019 (8 820). Nejnižší počet skutků byl pak v roce 2021 (8 051).

V roce 2023 byl počet spáchaných skutků ve spojitosti s násilnou TČ 8 384, což je nižší počet než za rok 2022. Nelze ale říct, že by se tento druh TČ ve věznicích snižoval, jelikož z hlediska statistiky je vývoj násilné TČ nestálý.

⁸⁵ Statistická ročenka VS ČR 2019 - 2023

Graf č. 5: Dynamický vývoj mravnostní TČ ve věznicích v letech 2019 - 2023⁸⁶

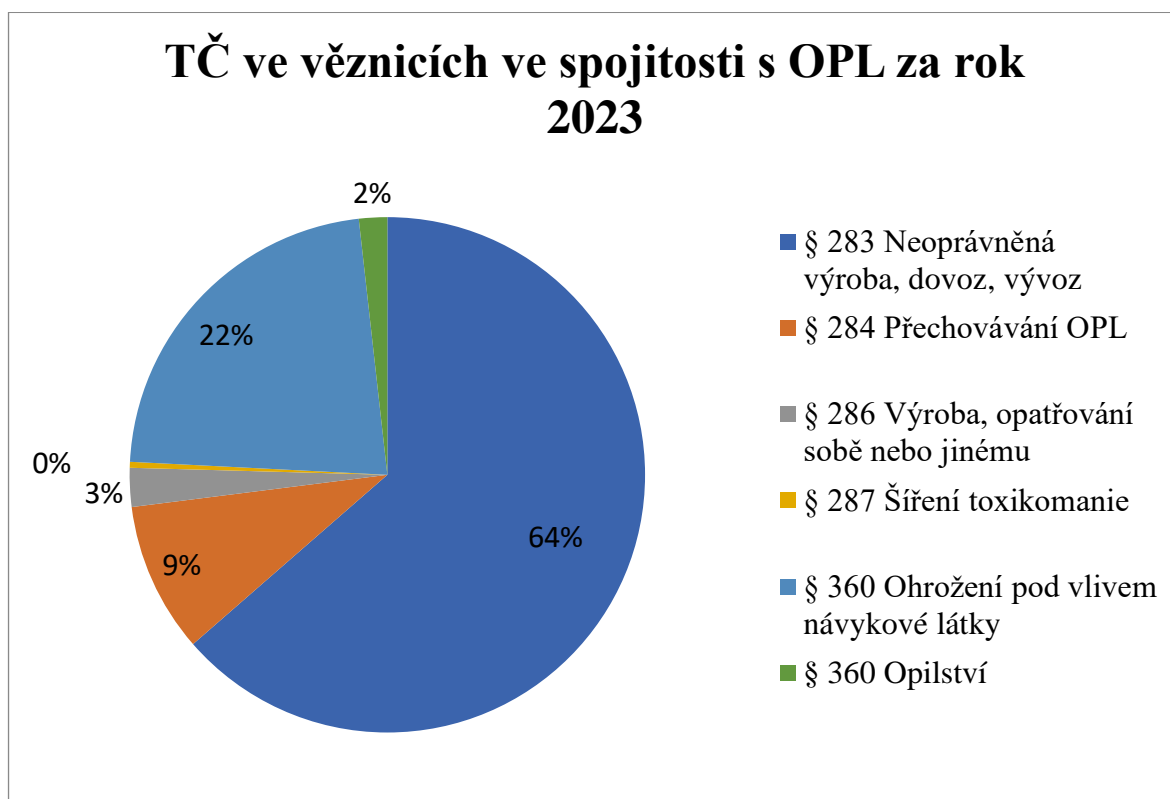

Mravnostní TČ, do které můžeme zařadit § 185 – znásilnění, nebo § 186 - sexuální nátlak, není ve věznicích příliš rozšířená. Přesto se vyskytuje pár stovek případů za rok.

Nejvyšší počet spáchaných mravnostních skutků ve vězeňském prostředí byl v roce 2022 (986), zatímco v roce 2023 TČ mravnostní ve věznicích poklesla (917).

⁸⁶ Statistická ročenka VS ČR 2019 - 2023

Graf č. 6: Stav TČ spáchaných ve věznicích v souvislosti s OPL (2023)⁸⁷

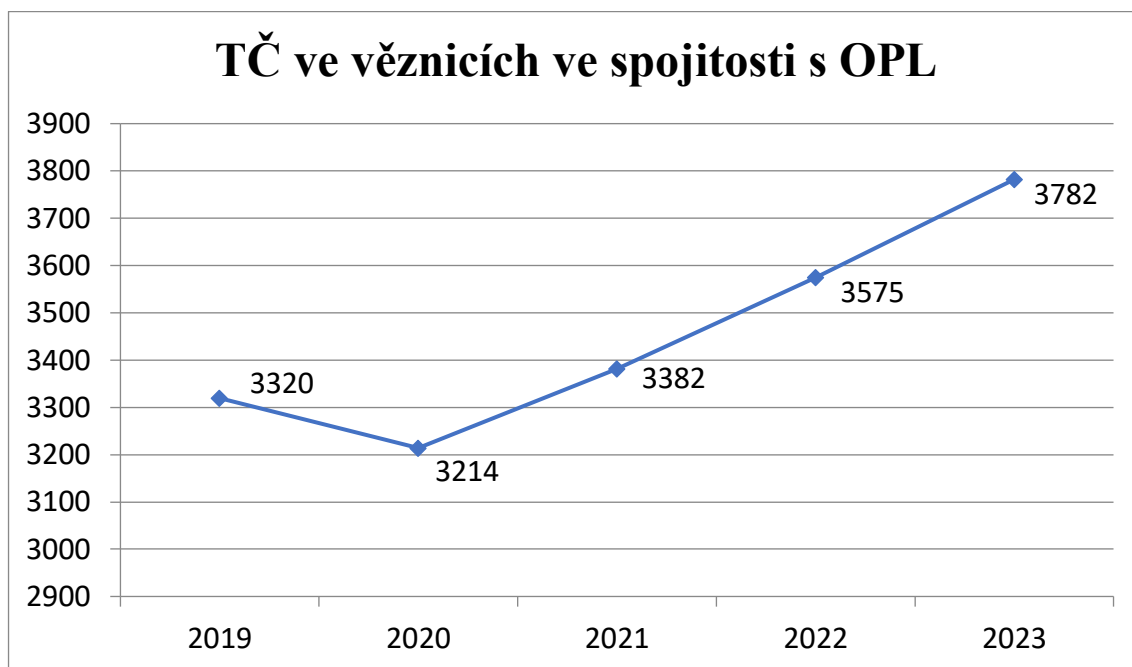

Graf znázorňuje strukturu kriminality ve spojitosti s OPL ve věznicích za rok 2023. Neoprávněná výroba, dovoz a vývoz tvoří více jak polovinu TČ ve spojitosti s OPL ve věznicích, zatímco není evidován žádný skutek o opatřování sobě samému nebo někomu jinému.

Ohrožování pod vlivem návykové látky úzce souvisí s násilnou TČ, která je velkým problémem ve spojitosti se závislostí odsouzených. Je druhou nejrozšířenější TČ ve spojitosti s OPL.

⁸⁷ Statistická ročenka VS ČR 2023

Graf č. 7: Dynamický vývoj TČ ve věznicích ve spojitosti s OPL⁸⁸

Ze statistik za posledních pět let je patrné, že TČ ve spojitosti s OPL stále roste. Od roku 2020 statistické ročenky evidují nárůst TČ ve spojitosti s OPL o více jak 200 skutků více každý rok.

⁸⁸ Statistická ročenka VS ČR 2019 - 2023

10.3 Výsledky řízeného rozhovoru

Otázka č. 1: Na jaké pozici ve věznici pracujete a délka Vaší praxe?

První otázka se zaměřila na pozici dotazovaného zaměstnance a na délku jeho praxe ve věznici. Tato informace pomohla nastínit počet zkušeností zaměstnanců, poznatků a informací ohledně kriminality ve věznici.

Všichni dotazovaní respondenti uvedli, že pracují na pozici dozorce. Zhruba jedna třetina respondentů uvedla, že praxe v jejich oboru je delší více jak 25 let. Druhá třetina respondentů v oboru pracuje přes 15 let. Dva respondenti uvedli, že délka jejich praxe je zhruba 10 let. Pouze jeden respondent uvedl, že ve věznici pracuje pouhé dva měsíce.

Otázka č. 2: S jakou trestnou činností se ve věznici nejvíce setkáváte?

Další otázka směřoval již ke konkrétním protiprávním činům, které se z pohledu zaměstnanců VS ČR dějí ve věznicích nejčastěji. Každý respondent uvedl hned několik nejčastěji páchaných TČ. Většina respondentů se shodla, že nejčastěji páchaná kriminalita souvisí s omamnými a psychotropními látkami, ať už se jedná o distribuci, výrobu, šíření toxikomanie, přechovávání OPL, nebo ohrožení pod vlivem návykových látek. Většina odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody již byla závislá na těchto látkách, a v této závislosti pokračují i za zdmi věznice.

Jednou z dalších nejčastěji páchanou kriminalitou je dle respondentů násilná TČ mezi odsouzenými. Často mezi odsouzenými vznikají mnohdy malicherné neshody, které se vyprovokují k ublížení na zdraví. Příčinou násilné TČ může být také samotný trest, za který je pachatel odsouzen.

Ve věznicích se také často setkávají dozorci s majetkovou TČ, přičemž se jedná o krádeže samotné a loupeže, kdy se zpravidla odsouzení okrádají navzájem. Následek krádeže může být tak násilná TČ.

Jeden respondent uvedl, že se nejčastěji setkává s porušením vnitřního řádu věznice, ve spojitosti s kouřením mimo dovolené prostory. Často také odsouzení porušují tento vnitřní řád špatným ustrojením. Nejedná se nikoli o TČ, nýbrž o kázeňský přestupek. Dle článku 6 vnitřního řádu pro odsouzené věznice Plzeň, odsouzený:

(2) nosí výstrojní oděv a součástky podle pokynů zaměstnanců Vězeňské služby a řádně se o ně stará. Jakákoliv úprava výstrojního oděvu a součástky je nepřipustná s výjimkou provádění drobných oprav, například přišití knoflíku.

(6) Odsouzenému je povoleno se pohybovat v ložnicích a celách, kde je ubytován, bez horního dílu od vězeňského oděvu (blůzy). Při opuštění ložnice, cely, kde je ubytován, je odsouzený povinen být vždy řádně ustrojen.⁸⁹

Otázka č. 3: Co je podle Vás motivací odsouzených k páčání TČ a kázeňských přestupků ve vězení?

Většina odsouzených má zkušenosti s kriminálním životem po většinu svého života a prakticky neznají jiný životní styl, což je jedna z možností, proč v kriminalitě pokračují i ve výkonu trestu. Jeden respondent uvedl, že motivací může být také odpor vůči uniformám a autoritám, což vychází ze špatného základu v rodině a výchově. Skoro všichni respondenti se ale také shodli, že motivací pro páčání TČ ve věznicích je také jejich závislost na OPL.

Důvodem motivace je podle jednoho respondenta také malá výše trestů, za spáchané protiprávní jednání. Dle jeho slov je motivací zkrátka zůstat ve vězení. Pokud jsou již na život ve vězení zvyklí, život na svobodě pro ně už nemá smysl.

Opakující se odpovědi byla také nižší mentální úroveň odsouzených, nulové sociální návyky nebo vliv okolí.

Otázka č. 4: Setkáváte se s násilím ze strany odsouzených vůči zaměstnancům VS ČR? Došlo někdy k násilí vůči Vaší osobě?

K páčání protiprávních činů ve věznicích patří také otázka ohledně násilné TČ vůči zaměstnancům VS ČR. Pět respondentů uvedlo, že v době jejich působení ve funkci dozorce, se nikdy neseťkali s žádným násilím vůči jejich osobě. Uvedli, že se setkávají pouze s verbálním napadáním, jelikož odsouzení často nechtějí akceptovat autoritu dozorců. Dva respondenti uvedli, že se s násilím vůči jejich osobě již setkali, ale jednalo se o zcela výjimečnou událost za jejich skoro dvacetileté praxe. Jeden ze dvou

⁸⁹ Vscr.cz: *Vnitřní řád v Plzeň platný od 2023* [online]. [cit.22.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/plzen/aktuality/vr-v-plzen-odsouzeni-platny-od-20122023.pdf>

respondentů uvedl, že byl napaden třikrát úderem do obličeje od doživotně odsouzeného vězně, přičemž při třetím útoku ho další vězeň polil močí. U všech tří napadení respondent uvedl, že pachatel měl nižší mentální úroveň i stabilitu. Pouze jeden respondent uvedl, že mezi odsouzenými má autoritu, které se ostatní podřizují, a proto na něj nebyl nikdy veden žádný útok.

Otázka č. 5: Jakou TČ vnímáte ve věznici jako nejzávažnější?

Na tuto otázku odpověděli respondenti velice různorodě, ale ve své podstatě se všichni shodují na tom, že páchaná kriminalita ve věznici je motivována závislostí na drogách. Nejzávažnější kriminalitu vnímají tři dozorcí jako násilnou TČ za účelem získání drog, nebo je páchána pod vlivem drog. Jeden dozorce dokonce uvedl, že se setkal i s případem vraždy, která byla spáchána pod vlivem drog.

Další tři respondenti vnímají nejzávažnější TČ majetkovou. Majetková TČ je nejčastěji páchána opět kvůli závislosti na drogách, za účelem získání drog nebo pod vlivem drog. Současně si všichni tázaní respondenti uvědomují, že TČ v souvislosti s OPL je největším problémem, se kterým se potýkají dennodenně.

Ostatní respondenti zmínili jako nejzávažnější TČ již výše uvedené, a zároveň i všechny související TČ podmíněné OPL.

Otázka č. 6: Jak přispíváte k eliminaci TČ ve věznici?

Otázka č. 6 se dotazovala respondentů na to, jak se snaží předcházet páchání protiprávního jednání uvnitř věznice. Ačkoli je TČ ve věznicích poněkud rozšířená, a to zejména v souvislosti s OPL, existují určité způsoby a metody, jak předcházet nárůstu kriminality, popřípadě ji snížit na nižší úroveň.

Jeden respondent uvedl, že snaží přispívat k eliminaci TČ svým přístupem, a že věří v utilitární teorii. *Utilitarismus je jednou z nejrozšířenějších metod a nejvlivnějších teorií etiky. Ve své nejjednodušší podobě vychází z principu užitečnosti, což znamená, že v každé situaci, která vyžaduje mravní rozhodování, by měl člověk udělat to, co povede k největšímu blahu co největšího počtu lidí. Utilitaristická morální teorie, nabádající nás se vždy chovat tak, aby se maximalizoval blahobyt všech lidí, kterých se týká naše jednání.*⁹⁰

⁹⁰ THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál, s.r.o., 2004. ISBN 80-7178-806-6, s.93.

Dalších šest respondentů uvedlo, že se snaží řádně plnit svou službu a tím tak zabránit páchání TČ. Dozorci využívají všechny své pravomoce k tomu, aby zabránili dalšímu páchání TČ, přičemž se snaží o pravidelné kontroly na celách a řídí se vnitřním řádem věznice. Jeden respondent uvedl, že často využívá i zvýšený hlas k tomu, aby se odsouzení chovali dle pravidel vnitřního řádu věznice.

Otázka č. 7: Je něco, co byste doporučil/a změnit ve věznici, s cílem předcházet páchání TČ?

Na tuto otázku čtyři respondenti uvedli, že velkým a zároveň základním problémem je nedostatek zaměstnanců u VS ČR. Větší počet zaměstnanců by dle respondentů napomohl k lepšímu dodržování kázně.

Další dva respondenti uvedli, že by zvýšili trestání jakéhokoli přestupku nebo TČ, kterého se odsouzený dopustí ve věznici. Převážně by doporučovali větší trestání přestupků nebo TČ ve spojitosti s OPL, a to tak, aby se odsouzenému přičetl trest za spáchaný přestupek nebo TČ k trestu, který má odsouzený již z venku. S tím souvisí i problém součinnosti s orgány činných v trestním řízení. Někteří uvádějí, že se ve věznici díky malým trestům jedná o nefungující systém trestání pachatelů TČ.

Další respondent uvedl, že by navrhoval provádět návštěvy přes oddělené místnosti (přepážky). Dle jeho názoru se právě takovým způsobem dostávají OPL do věznice.

Jeden respondent uvedl, že by se více zaměřil na sociální a situační prevenci a prevenci viktimmnosti. Zároveň by se také zaměřil na pomoc obětem TČ.

Závěr

Bakalářská práce na téma „Kriminalita osob vykonávající trest odnětí svobody ve věznicích České republiky“ pojednávala o problematice trestné činnosti, které se odsouzení dopouštějí během nepodmíněného výkonu trestu odnětí svobody.

Teoretická část se zaměřila pomocí odborné literatury na vysvětlení pojmů, které úzce souvisí se samotnou kriminalitou a výkonem trestu odnětí svobody. Teoretická část také popsala Vězeňskou službu jako organizační jednotku, která je nedílnou součástí dané problematiky. Zároveň teoretická část popisovala jednotlivé druhy trestů a rozdělení věznic v České republice. V závěru teoretické části byla popsána samotná trestná činnost odsouzených a možnost uložení kázeňských trestů, včetně typů kázeňských trestů.

V empirické části byla zpracována statistická analýza dat, která byla doplněna o metodu řízených rozhovorů se zaměstnanci VS ČR. Cílem praktické části bylo přiblížit problematiku trestné činnosti odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Pro doplnění a přiblížení dané problematiky bylo zvoleno osm zaměstnanců VS ČR, se kterými byl zrealizován řízený rozhovor.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit stav, strukturu a dynamiku kriminality ve věznicích České republiky a tento cíl je autorkou považován za splněný.

Z výsledků empirické části lze vyvodit, že jsou ve věznicích v České republice nedostatky, které je třeba řešit. Trestná činnost, která souvisí se zneužíváním drog, stále roste. Dle mého názoru by bylo přínosné zvážit návštěvy přes oddělené přepážky a důslednější kontrola za pomoci protidrogových psů.

Bakalářská práce by mohla být využita pro další výzkumné šetření v oblasti vězeňství. Zároveň by tato bakalářská práce mohla být přínosná i pro odborníky z oblasti vězeňství, nebo pro budoucí zaměstnance VS ČR.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÍKOVÁ, Vratislava, *Sociální ochrana terciální prevence, její možnosti a limity*. Příbram: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. s.244. ISBN 978-80-7380-138-0.
2. ČERNÍKOVÁ Vratislava, *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. s. 148. ISBN 80-7251-101-1.
3. DRÁPAL Jakub, JIŘIČKA Václav, RASZKOVÁ Tereza, *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. s. 456. ISBN 978-80-7676-066-0.
4. FIRSTOVÁ, Jana, BRUNA, Eduard, ZÁMEK, David a kol., *Prevence kriminality v teorii a praxi*. Hodonín: Evropský ústav práva a soudního inženýrství, 2017. s. 167. ISBN 978-80-906601-4-4.
5. GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol., *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 4.vyd. s. 536. ISBN 978-80-7478-614-3.
6. HENDRYCH Igor, *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2010. s. 73. ISBN 978-80-7248-574-1.
7. HOLCR, Květoň, *Kriminológia*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o., 2008. s. 404. ISBN 978-80-8078-206-1.
8. JÁNOŠIKOVÁ, Petra, KNOLL, Vilém a RUNDOVÁ, Alena. *Mezíníky českých právních dějin*. 2.vyd. s. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 232. ISBN 978-80-86898-27-8.
9. RAZSKOVÁ Tereza, HOFERKOVÁ Stanislava, *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. s. 125. ISBN 978-80-7435-716-9.
10. SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 57. ISBN 978-80-7372-203-6.
11. SOCHŮREK Jan, *Kapitoly z penologie II*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 77. ISBN 978-80-7372-204-3.
12. SOCHŮREK, Jan, *Kapitoly z penologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 69. ISBN 978-80-86795-48-5.
13. ŠTĚRBA Vladislav, *Penologie*. Praha: ARMEX PUBLISHING, s.r.o., 2007. s. 148. ISBN 978-80-86795-48-5.
14. SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o, 2012. s. 290. ISBN 978-80-7380-389-6.

15. THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál, s.r.o., 2004. s. 240. ISBN 80-7178-806-6.
16. *Trestní předpisy: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, 2023. ÚZ. s. 480. ISBN 978-80-7488-556-3.
17. VELIKOVSKÁ, Martina, *Psychologie obětí trestných činů*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2016. s. 168. ISBN 978-80-247-4849-8.

Elektronické zdroje

1. Czso.cz: *kriminalita v ČR a EU* [online]. [cit.22.02.2024]. Dostupné z: Kriminalita v ČR a EU - (2011–2021) | ČSÚ (czso.cz)
2. Vscr.cz: *Vnitřní řád v Plzeň platný od 2023* [online]. [cit.22.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/plzen/aktuality/vr-v-plzen-odsouzeni-platny-od-20122023.pdf>

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. ČERNÝ, Martin. *Systém prevence kriminality*. [přednáška]. 2022. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií.
2. SVOBODA, Jan. *Trestní právo*. [přednáška]. 2022. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií.

Seznam zkratk

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

ČR – Česká republika

TČ – trestný čin

OPL – omamné a psychotropní látky

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k datu 31.12.2023

Graf č. 1: Odsouzené ženy a muži v letech 2019 – 2023

Graf č. 2: Struktura TČ ve věznicích v roce 2023

Graf č. 3: Dynamický vývoj majetkové TČ ve věznicích v letech 2019 – 2023

Graf č. 4: Dynamický vývoj násilné TČ ve věznicích v letech 2019-2023

Graf č. 5: Dynamický vývoj mravnostní TČ ve věznicích v letech 2019 – 2023

Graf č. 6: Stav TČ spáchaných ve věznicích v souvislosti s OPL (2023)

Graf č. 7: Dynamický vývoj TČ ve věznicích ve spojitosti s OPL

Seznam příloh

Příloha I. – Rozhovor s respondentem č. 1

Příloha II. – Rozhovor s respondentem č. 2

Přílohy

Příloha I. - Rozhovor s respondentem č. 1⁹¹

Otázka č. 1: Na jaké pozici ve věznici pracujete a délka Vaší praxe?

Pracuji v oddělení výkonu vazby a trestu - jako dozorce a délka mé praxe je 35 let.

Otázka č. 2: S jakou trestnou činností se ve věznici nejvíce setkáváte?

Nejčastější páchaná TČ je často páchaná v souvislosti s OPL (např. pod vlivem. metamfetaminů, benzodiazepinů, tramadolu, THC apod.) Často dochází také k násilné TČ, kdy dochází k napadení mezi odsouzenými.

Otázka č. 3: Co je podle Vás motivací odsouzených k páchání TČ a kázeňských přestupků ve vězení?

Často je hlavní motivací závislost na OPL. Odsouzení také často nechtějí respektovat vyšší autoritu a nechtějí se podřizovat stanoveným normám.

Otázka č. 4: Setkáváte se s násilím ze strany odsouzených vůči zaměstnancům VS ČR? Došlo někdy k násilí vůči Vaší osobě?

Ano. Byl jsem napaden úderem pěstí od psychicky labilního vězně. Dále jsem byl napaden a polit močí od doživotně odsouzeného vězně, s nízkou mentální úrovní.. Ve třetím případě jsem byl fyzicky napaden od zdrogovaného vězně.

Otázka č. 5: Jakou TČ vnímáte ve věznici jako nejzávažnější?

Nejzávažnější TČ je samozřejmě TČ násilná. Často je tahle násilná činnost spojený právě s drogama a závislostí na nich.

Otázka č. 6: Jak přispíváte k eliminaci TČ ve věznici?

⁹¹ Vlastní zdroj

Snažíme se o důslednou kontrolu odsouzených v rámci našich pravomocí. Občas pomůže i notně zvýšený hlas.

Otázka č. 7: Je něco, co byste doporučil/a změnit ve věznici, s cílem předcházet páchání TČ?

Více trestat jakýkoli přestupek, kterého se odsouzený ve věznici dopustí. K trestu co má odsouzený z venku, by se mu přičetl i trest z věznice.

Otázka č. 1: Na jaké pozici ve věznici pracujete a délka Vaší praxe?

Pracuji jako dozorce VVaT – 26,5 roku.

Otázka č. 2: S jakou trestnou činností se ve věznici nejvíce setkáváte?

Nejvíce asi s majetkovou trestnou činností např. krádeže nebo ničení vězeňského majetku.

Otázka č. 3: Co je podle Vás motivací odsouzených k páčání TČ a kázeňských přestupků ve vězení?

Asi malé tresty za spáchané přestupky nebo TČ. Ve věznici je spoustě lidem mnohem lépe, než na svobodě.

Otázka č. 4: Setkáváte se s násilím ze strany odsouzených vůči zaměstnancům VS ČR? Došlo někdy k násilí vůči Vaší osobě?

Ano, setkávám se zřídka, ale proti mé osobě nikdy nic.

Otázka č. 5: Jakou TČ vnímáte ve věznici jako nejzávažnější?

Distribuce drog je velkým problémem.

Otázka č. 6: Jak přispíváte k eliminaci TČ ve věznici?

Dodržováním pravidel, které jsou stanoveny pro výkon trestu (zákon o výkonu trestu, řád výkonu trestu, vnitřní řád věznice)

Otázka č. 7: Je něco, co byste doporučil/a změnit ve věznici, s cílem předcházet páčání TČ?

Změnit nefungující systém nápravy odsouzených, nejlépe zahájit trestní řízení za spáchané delikty ve věznicích.

PS: „bojuj nebo zemři“ (SPARTA – 480 př.n.l.)

⁹² Vlastní zdroj